

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΕΝ ΑΓΡΗΣ
ΤΗΣ 31 ΜΑΐΟΥ 1980

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΥΛΛΟΥ
132

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΑ

473. Περὶ τροποποίησεως τοῦ ὑπ' ἀριθ. 111/73 Π.Δ. «περὶ κρίσεως τῆς σωματικῆς ίκανότητος τῶν στρατευμάτων τῶν καταταξιομένων εἰς τὸ Στράτευμα, ὡς καὶ τοῦ στρατιωτικοῦ Προσωπικοῦ ἐν γένει».	1
474. Περὶ κυρώσεως πινάκων ταχιτικῶν κρίσεων ἔτους 1980 — 1981 'Αγωτάτων καὶ 'Ανωτέρων 'Αξιωματικῶν Πολεμικῆς 'Αεροπορίας.	2
475. Περὶ μερικῆς ἀνακλήσεως Πρεσβρικοῦ Διατάγματος καὶ κυρώσεως Συμπληρωματικοῦ Πίνακος 'Αξιωματικοῦ Πολεμικῆς 'Αεροπορίας.	3
476. Περὶ τοῦ 'Αναλυτικοῦ καὶ 'Ορολογίου Προγράμματος τοῦ Νηπιαγωγείου.	4
477. Περὶ ἐπεκτάσεως τοῦ χρόνου προστασίας τῶν ναυτικῶν ἐκ κινδύνων ἐξ ἀτυχημάτων.	5

ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ ΣΦΛΑΜΑΤΩΝ

Διάρθρωση σφλάματος στὸ 327/1980 Π. Δ/γμα ἀριθμοῦ δι- τητας ΥΠΕΠΘ.	6
---	---

ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΑ

(1)

ΠΡΟΕΔΡΙΚΟΝ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 473

Περὶ τροποποίησεως τοῦ ὑπ' ἀριθ. 111/74 Π.Δ. «περὶ κρίσεως τῆς σωματικῆς ίκανότητος τῶν στρατευμάτων τῶν καταταξιομένων εἰς τὸ Στράτευμα, ὡς καὶ τοῦ στρατιωτικοῦ Προσωπικοῦ ἐν γένει».

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Ἐχοντες ὑπ' ὅψιν:

α. Τὴν παράγραφον Ιι τοῦ ἀριθμοῦ 18 τοῦ N. 660/77 «περὶ 'Υπουργείου 'Εθνικῆς 'Αμύνης καὶ τῶν 'Οργάνων τῆς 'Ανωτάτης Διοικήσεως καὶ 'Ελέγχου τῶν 'Ενόπλων Δυνάμεων».

β. Τὸ ἀρίθμον 20 τοῦ N.D. 1327/73 «περὶ τῶν 'Υγειονομικῶν 'Επιτροπῶν τῶν Ε.Δ.».

γ. Τὴν παράγραφον 9 τοῦ ἀριθμοῦ 23 τοῦ N.D. 1400/73 «περὶ καταστάσεων τῶν 'Αξιωματικῶν τῶν Ε.Δ.».

δ. 'Απόφασιν τοῦ 'Αγωτάτου Ναυτικοῦ Συμβουλίου (Προτικὸν ὑπ' ἀριθ. 12 ἀπὸ 15.2.1980).

ε. Τὴν ὑπ' ἀριθ. 429/1980 Γνωμοδότησιν τοῦ Συμβουλίου τῆς 'Επικρατείας, προτάσσει τοῦ 'Ημετέρου ἐπὶ τῆς 'Εθνικῆς 'Αμύνης 'Υπουργοῦ, ἀπερχείσαμεν καὶ ὄρκομεν:

Άρθρον 1.

Αἱ παράγραφοι: 1 καὶ 2 τοῦ Παραρτήματος «Α» «Νοσήματα, παθήσεις καὶ βλάβαι ἐπηρεάζοντα τὴν ἀσκητικὴν καθηρίστων προσωπικοῦ εἰς τινὰς ὑπηρεσίας τοῦ Π. Ναυτικοῦ, τοῦ Π. Διατάγματος 111/74 (περὶ κρίσεως τῆς σωματικῆς ίκανότητος τῶν στρατευμάτων τῶν καταταξιομένων εἰς τὸ Στράτευμα, ὡς καὶ τοῦ στρατιωτικοῦ προσωπικοῦ ἐν γένει)», ἀντικαθίστανται ὡς ἀκολούθως:

«1. «Οἱ ὑποψήφιοι: Παραγωγικῶν Σχολῶν 'Αξιωματικῶν καὶ 'Υπαξιωματικῶν τοῦ Πλεμμικοῦ Ναυτικοῦ θὰ πρέπει νὰ ἔχουν τὴν ἀκολούθην ὀπτικήν ὁξύτητα:

α. Μάχμοι: τῆς Σχολῆς Ναυτικῶν Δοκίμων 10/10 εἰς ἔκαστον ὄφιδοικον ἄνευ διορθώσεως.

β. Τεχνικοὶ τῆς Σχολῆς Ναυτικῶν Δοκίμων 6/10 εἰς ἔκαστον ὄφιδοικον ἄνευ διορθώσεως καὶ 10/10 κατόπιν διορθώσεως, τῆς διορθώσεως μὴ δυναμένης νὰ ὑπερβῇ διὰ τὰς μυωπικὰς ὑάλους τὰς —1.0 διοπτρίχες, διὰ τὰς ὑπερμετρωπικὰς ὑάλους τὰς +1.0 διοπτρίχες καὶ +/—1.0 διὰ τὸν ἀστιγματισμόν.

Κατὰ τὸν ὑπολογισμὸν θὰ πρέπει νὰ λαμβάνεται ὑπ' ὅψιν τὸ ἀδροτειχικόν σφίρας καὶ κυλίνδρου.

γ. Υποψήφιοι: μαθηταὶ Παραγωγικῶν Σχολῶν 'Υπαξιωματικῶν 8/10 εἰς ἔκαστον ὄφιδοικον ἄνευ διορθώσεως καὶ 10/10 κατόπιν διορθώσεως, τῆς διορθώσεως μὴ δυναμένης νὰ ὑπερβῇ διὰ τὰς μυωπικὰς ὑάλους τὰς —0.5 διοπτρίχες, διὰ τὰς ὑπερμετρωπικὰς ὑάλους τὰς +1.0 διοπτρίχες καὶ +/—0.50 διὰ τὸν ἀστιγματισμόν. Κατὰ τὸν ὑπολογισμὸν θὰ πρέπει νὰ λαμβάνεται ὑπ' ὅψιν τὸ ἀδροτειχικόν σφίρας καὶ κυλίνδρου.

«Απαντες οἱ ἀνωτέρω ὑποψήφιοι θὰ πρέπει ἐπιπροσθέτως νὰ ἀντιγραφθοῦσσαν τοὺς ἴσογραμματικοὺς πίνακας ISHIHARA (φυσιολογικὴ ἀντίληψις χρωμάτων).

«2. Οἱ ὑποψήφιοι: τῶν Παραγωγικῶν Σχολῶν 'Αξιωματικῶν καὶ 'Υπαξιωματικῶν Π.Ν. ὡς καὶ οἱ ὑπ' ἔνθειας καταταξισμένοι, ἐκτὸς τῶν εἰς τὸν γενικὸν πίνακα ἀναγραφούμενων παθήσεων κρίνονται φύσις ἀκταλληληροῦ: ἐφ' ὅσον παρουσιάζονται:

α. Μεγάλου βαθμοῦ στενώσεις τοῦ ἑνὸς ἢ ἀμφιστέρων τῶν ἀκουστικῶν πόρων ἀνεξαρτήτως βαθμοῦ ἐπιπτώσεως ἐπὶ τὴν ἀκουστικῆς ὁξύτητος.

β. Οὐλᾶς ἢ ἀποτιτανώσεις, αἱ ὄποιαι: καταλαμβάνουν πλέον τοῦ 30% τῆς τυμπανικῆς μεμβράνης καὶ περιορίζουν τὴν κινητικότητά της ἢ προκαλοῦν ἐλάττωσιν τῆς ἀκουστικῆς ὁξύτητος μεγαλυτέρων τῶν 15 DECIBELS, εἰς τὰς συγχρότητας 500, 1000 καὶ 2000 HZ τοῦ ἑνὸς ἢ ἀμφιστέρων τῶν ὅτων.

- γ. Οξείας φλεγμονάς του ένδος ή περισσοτέρων παραφρινών κόλπων.
- δ. Εκδηλούν γυροειδή άλλωπεκίαν τριχωτού νεφαλής.
- ε. Εγραδερμίαν έκσεστρη μασμένη.
- στ. Ύπεριθρωσιν έκσεστρη μασμένη.
- ζ. Έκτεταμένας μυκητητιάσις.
- η. Ψώρων.
- θ. Απώλειαν δύοντων περισσοτέρων τῶν ὅκτω (8) έξαιρουμένων τῶν σωφρονιστήρων.
- ι. Απώλειαν δύοντων μέχρις ὅκτω (8) ἐφ' ὃντων δὲν ὑπάρχει ἀντικατάστασις τούτων μὲν ἀκίνητον προσθετικὴν ἔργασίαν μὴ προκαλοῦσαν λειτουργικὰς διαταραχὰς η̄ δὲν εἴναι ἔφικτη τεχνικῶς η̄ ἀποκατάστασις τῶν ἐλλειπόντων δύοντων δι' ἀκίνητου προσθετικῆς ἔργωσίας.
- ια. Άνωμαλίας περὶ τὴν διαπλάσιν τοῦ μηλικοῦ μέρους τῶν δύοντων προκαλούσας λειτουργικὰς διαταραχὰς (νυσοδοντία, δύοντος HUTCHINSON, ἀτελής ἀδεμαντινογνωσία, ἀτελής δδοντινογνωσία).
- ιβ. Οδεντολυσίας ἔκτεταμένως οἰασθήποτε αἰτιολογίας.
- ιγ. Νόσους τοῦ περιβολιού ἔκτεταμένως μὴ ἐπιδεχομένως θεραπείαν.
- ιδ. Τερηθοιμένους κυατὰ βάθος δύοντων δύοντας τῶν (12) ἐώδεντα προκαλοῦντας διαταραχὰς τῆς μασήσεως.

"Αρθρον 2.

Εἰς τὸν αὐτὸν ἐπὶ τῆς Ἐθνικῆς Ἀμύνης Ὑπουργόν, ἀνατίθεμεν τὴν δημοσίευσιν καὶ ἔκτελεσιν τοῦ παρόντος Π. Διατάξιματος.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 27 Μαΐου 1980

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΚΑΡΑΜΑΝΗΣ

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΗΣ
ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΑΒΕΡΩΦ - ΤΟΞΙΤΣΑΣ

(2)

ΠΡΟΕΔΡΙΚΟΝ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 474

Περὶ κυρώσεως πινάκων ταυτικῶν ἐπηρίσιων χρίσεων ἔτους 1980—1981 Ἀνωτάτῳ καὶ Ἀνωτέρων Ἀξιωματικῶν Πολεμικῆς Ἀεροπορίας.

**Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ**

"Ἔχοντες ὑπ' ὅψεις:

α. Τὸ ἀρθρὸν 39 τοῦ Ν.Δ. 178/1969 «περὶ Ἱεραρχίας. Προστριγῶν καὶ Τοποδετήσεων τῶν Μονίμων Ἀξιωματικῶν τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων».

β. Τὰς ὑπ' ἀριθμ. 8 ἔως καὶ 27 ἀποφάσεις τοῦ Ἀνωτάτου Αεροπορικοῦ Συμβουλίου Κρίσεων, τῆς ΣΤΓ' Συνεδριάσεως τοῦ ἔτους 1980, προτάσει τοῦ Ἡμετέρου ἐπὶ τῆς Ἰεραρχίας Ἀμύνης Ὑπουργοῦ, ἀπεφασίσαμεν καὶ ὅρίζομεν:

Κυροῦμεν τοὺς ὑπὸ τοῦ Ἀνωτάτου Αεροπορικοῦ Συμβουλίου Κρίσεων συνταχθέντας Ὁριστικοὺς Πίνακας Ἀνωτάτων καὶ Ἀνωτέρων Ἀξιωματικῶν Πολεμικῆς Ἀεροπορίας, ἔτους 1980—1981, ὡς ἀκολούθως:

α. Ἀνωτάτων Ἀξιωματικῶν.

- 1) Διατηρητέων Ταξιάρχων Ἰπταμένων.
- 2) Προσκτέων καὶ ἀρχαιότητα Ταξιάρχων Ἰπταμένων.
- 3) Διατηρητέων Ταξιάρχων Τεχνικοῦ Α', Οἰκονομοῦ, Ἐφοδιασμοῦ, Ἀεραμύνης, Μετεωρολόγου, Ὅγειονομοῦ.
- 4) Προσκτέων καὶ ἀρχαιότητα Ταξιάρχου Τεγγικοῦ Α'.

β. Ἀνωτέρων Ἀξιωματικῶν.

- 1) Ἰπταμένων:
  - α) Διατηρητέων Συμηνάρχων.
  - β) Διατηρητέων Συμηνάρχων Ὑπηρεσίας Ἐδάφους Ἐπετηρίδων Ἰπταμένων.
  - γ) Προσκτέων καὶ ἀρχαιότητα Συμηνάρχων.
  - δ) Προσκτέων καὶ ἀρχαιότητα Συμηνάρχου Ὑπηρεσίας Ἐδάφους Ἐπετηρίδος Ἰπταμένων.
  - ε) Προσκτέων καὶ ἀρχαιότητα Αντισυμηνάρχων.
  - στ) Προσκτέων καὶ ἀρχαιότητα Αντισυμηνάρχων.
  - ζ) Παραμενόντων εἰς τὸν αὐτὸν βαθμὸν Αντισυμηνάρχων.

2) Ραδιοκατίλων:

Προσκτέων καὶ ἀρχαιότητα Αντισυμηνάρχων.

3) Τεχνικοῦ Α>:

- α) Διατηρητέων Συμηνάρχων.
- β) Προσκτέων καὶ ἀρχαιότητα Συμηνάρχων.
- γ) Προσκτέων καὶ ἀρχαιότητα Αντισυμηνάρχων.
- δ) Προσκτέων καὶ ἀρχαιότητα Αντισυμηνάρχων.

4) Οἰκονομικοῦ:

- α) Διατηρητέων Συμηνάρχων.
- β) Προσκτέων καὶ ἀρχαιότητα Συμηνάρχου (ἀρθρον 33 Ν.Δ. 178/69).
- γ) Προσκτέων καὶ ἀρχαιότητα Συμηνάρχων.
- δ) Προσκτέων καὶ ἀρχαιότητα Αντισυμηνάρχων.
- ε) Προσκτέων καὶ ἀρχαιότητα Αντισυμηνάρχων.

5) Ἐφοδιασμοῦ:

- α) Διατηρητέων Συμηνάρχων.
- β) Προσκτέων καὶ ἀρχαιότητα Συμηνάρχων.
- γ) Εύδοκιμών τερματήσαντος τὴν σταθειόδρομον του Συνάρχου (ἀρθρον 36 Ν.Δ. 178/69).
- δ) Προσκτέων καὶ ἀρχαιότητα Αντισυμηνάρχων.
- ε) Προσκτέων καὶ ἀρχαιότητα Αντισυμηνάρχων.
- στ) Παραμενόντων εἰς τὸν αὐτὸν βαθμὸν Αντισυμηνάρχου.

6) Αερικούνης (Ἐλεγκτῶν Αερικούνης):

- α) Διατηρητέων Συμηνάρχων.
- β) Προσκτέων καὶ ἀρχαιότητα Συμηνάρχων.
- γ) Προσκτέων καὶ ἀρχαιότητα Αντισυμηνάρχων.
- δ) Προσκτέων καὶ ἀρχαιότητα Αντισυμηνάρχων.

7) Αεραμύνης (Αμύνης Αεροδρομίων):

- α) Διατηρητέων Συμηνάρχων.
- β) Προσκτέων καὶ ἀρχαιότητα Συμηνάρχων.
- γ) Προσκτέων καὶ ἀρχαιότητα Αντισυμηνάρχου.

8) Διοικητικοῦ (Γενικῶν Ὑπηρεσιῶν):

- α) Διατηρητέων Συμηνάρχων.
- β) Προσκτέων καὶ ἀρχαιότητα Συμηνάρχων.
- γ) Προσκτέων καὶ ἀρχαιότητα Αντισυμηνάρχου.
- δ) Προσκτέων καὶ ἀρχαιότητα Αντισυμηνάρχων.
- ε) Παραμενόντων εἰς τὸν αὐτὸν βαθμὸν Αντισυμηνάρχων.

9) Διοικητικοῦ (Μετεωρολόγων):

- α) Διατηρητέου Συμηνάρχου.
- β) Προσκτέου καὶ ἀρχαιότητα Συμηνάρχου.
- γ) Προσκτέου καὶ ἀρχαιότητα Αντισυμηνάρχου.

10) Διοικητικοῦ (Φωτογράφου):

Διατηρητέου Συμηνάρχου.

11) Υγειονομικοῦ (Ιατρῶν):

- α) Διατηρητέων Συμηνάρχων.
- β) Προσκτέων καὶ ἀρχαιότητα Συμηνάρχου (ἀρθρον 33 Ν.Δ. 178/69).
- γ) Προσκτέων καὶ ἀρχαιότητα Συμηνάρχων.
- δ) Προσκτέων καὶ ἀρχαιότητα Αντισυμηνάρχων.

12) Υγειονομικοῦ (Οδοντιάτρων):

- α) Διατηρητέου Συμηνάρχου.
- β) Προσκτέου καὶ ἀρχαιότητα Αντισυμηνάρχου.
- γ) Προσκτέου καὶ ἀρχαιότητα Αντισυμηνάρχου.

13) Χημικούς:
Διατηρητέου Συμηνάρχου.

14) Τεχνικής Υποστηρίξεως:

- α) Εύδοκίμως τερματίσσαντος τὴν σταδιοδρομίαν του Συμηνάρχου (ἀρθρον 36 Ν.Δ. 178/69).
- β) Προσκατέων καὶ ἔκλιγήν Αντισυμηνάρχων (Τεχνικοῦ).
- γ) Παραμενόντων εἰς τὸν αὐτὸν βαθμὸν Αντισυμηνάρχων (Ἐφοδιασμοῦ καὶ Τεχνικοῦ).

Εἰς τὸν αὐτὸν ἐπὶ τῆς Ἐθνικῆς Ἀμύνης Υπουργόν, ἀνατίθεμεν τὴν δημοσίευσιν καὶ ἔκτελεσιν τοῦ παρόντος Δικτάγματος.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 29 Μαΐου 1980

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΗΣ
ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΑΒΕΡΩΦ - ΤΟΣΙΤΣΑΣ

(3)

ΠΡΟΕΔΡΙΚΟΝ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 475

Περὶ μερικῆς ἀνακλήσεως Προεδρικοῦ Διατάγματος καὶ κυρώσεως Συμπληρωματικοῦ Πίνακος Αξιωματικοῦ Ησελμικῆς Αεροπορίας.

**Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ**

"Ἐχοντας ὑπὲρ:

- α. Τὰς διεταξίεις τοῦ Ν.Δ. 178/1969 «περὶ Ιεραρχίας, Προσχωρῶν καὶ Τοποθετήσεων τῶν Μονάρχων Αξιωματικῶν τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων», ὡς ἐτροποποιήθη.
- β. Τὸν Ν. 13/1975 «περὶ κυρώσεως τῆς ὑπὸ ἀριθ. 41/3.3.1975 πράξεως τοῦ Υπουργικοῦ Συμβουλίου ἀφορώστης εἰς τὴν τροποποίησιν καὶ συμπλήρωσιν τῶν καθημένων περὶ προσχωρῶν καὶ κατατάσσεων τῶν Αξιωματικῶν τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων Διατάξεων».
- γ. Τὴν ὑπὸ ἀριθ. 1086/1979 ἀπόφασιν τοῦ Διοικητικοῦ Εφετείου Αθηνῶν.

δ. Τὴν ὑπὸ ἀριθ. 5 ἀπόφασιν τῆς 12/ης/17.4.1980 Συνεδριάσεως τοῦ Συμβουλίου Αρχηγῶν Γενικῶν Ἐπιτελείων, προτάσει τοῦ Ἡμετέρου ἐπὶ τῆς Ἐθνικῆς Ἀμύνης Υπουργοῦ, ἀποφασίσαμεν καὶ δρίζομεν:

'Ανακαλοῦμεν τὸ ὑπὸ ἀριθ. 154/15.3.1975 Προεδρικὸν Διάταγμα «περὶ Κυρώσεως Πινάκων Αξιωματικῶν Αεροπορίας δημοσίευθεν εἰς τὸ ὑπὸ ἀριθ. 45/15.3.1975 φύλλον Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως (Τεῦχος Α')», εἰς ὃ, τι ἀφορᾶ τοῦτο τὴν κυρώσιν τοῦ Πινάκος ἐκτάκτου κρίσεως ἀποστρατευτῶν Ἐπισμηναγῶν Τεχνικοῦ Β' εἰδικῶς καὶ μόνον ὡς πρὸς τὸν Ἐπισμηναγὸν Τεχνικοῦ Β' (Μηχανικὸν) Νεστορίδην Βασίλειον (5328), λόγω ἀκυρώσεως του διὰ τῆς ὑπὸ ἀριθ. 1086/1979 ἀποφάσεως τοῦ Διοικητικοῦ Εφετείου Αθηνῶν.

Κυροῦμεν τὸν ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου Αρχηγῶν Γενικῶν Ἐπιτελείων συνταχθέντα Συμπληρωματικὸν Πίνακα Εκτάκτου Κρίσεως Αποστρατεύτου Ἐπισμηναγοῦ Τεχνικοῦ Β' (Μηχανικοῦ) διὰ τὸ ἔτος 1975, λόγω ἀπαναλήψεως τῆς κρίσεως του, κατέπιν τῆς ὑπὸ ἀριθ. 1086/1979 ἀποφάσεως τοῦ Διοικητικοῦ Εφετείου Αθηνῶν.

Εἰς τὸν αὐτὸν ἐπὶ τῆς Ἐθνικῆς Ἀμύνης Υπουργόν, ἀνατίθεμεν τὴν δημοσίευσιν καὶ ἔκτελεσιν τοῦ παρόντος Δικτάγματος.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 29 Μαΐου 1980

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΗΣ
ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΑΒΕΡΩΦ - ΤΟΣΙΤΣΑΣ

(4)

ΠΡΟΕΔΡΙΚΟΝ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 476

Περὶ τοῦ Ἀναλυτικοῦ καὶ Ὡρολογίου Προγράμματος τοῦ Νηπιαγωγείου.

**Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ**

"Ἐχοντας ὑπόψη :

1. Τὸ δρόμο 6 τοῦ Ν. 309/1976 «περὶ δργανώσεως καὶ διοικήσεως τῆς Γενικῆς Ἐκπ/σεως».
2. Τὴ γνωμοδότηση τοῦ Κ.Ε.Μ.Ε. ἀριθ. 100/79.
3. Τὴ γνωμοδότηση τοῦ Συμβουλίου Επικρατείας ἀριθ. 332/80, μὲ πρόταση τοῦ Υπουργοῦ Εθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων, ἀποφασίζουμε :

"Ἀριθμο 1.

Σκοπὸς τοῦ Νηπιαγωγείου.

"Σκοπὸς τοῦ Νηπιαγωγείου εἶναι νὰ συμπληρώσῃ καὶ νὰ ἐνισχύσῃ τὴν οἰκογενειακὴν ἀνατροφὴν διὰ τῆς διδασκαλίας τρόπων ἐκφράσεως καὶ συμπεριφορᾶς καὶ διὰ τῆς καλλιεργείας ἔξεων, διὰ τῶν ὅποιων τὸ νήπιο θὰ ἀναπτυχθοῦν σωματικῶς καὶ διανοητικῶς καὶ θὰ προσαρμοσθοῦν εἰς τὸ φυσικὸν καὶ κοινωνικὸν περιβάλλον" ("Ἀριθμ 4 Ν. 309/1976)

"Ο Γενικὸς σκοπὸς τῆς προσχολικῆς ἀγωγῆς ἐντάσσεται στὰ πλαίσια τῆς ἀγωγῆς τοῦ ἔξελιπσομένου ἀνθρώπου. Τὸ νήπιο ἀντικεταίται στὸ σύνολό του ὡς ἔνα διὰ διανοητικής, ιδιαυτέρητης καὶ δυναμισμού.

Τὸ Νηπιαγωγεῖο ἀποσκοπεῖ νὰ εύνοησει τὴν ἀνάπτυξη τῆς σωματικῆς, ψυχικῆς καὶ διανοητικῆς ύγειας τοῦ νηπίου καὶ νὰ δραστηριοποιήσει διό τὸ δυνατὸ περισσότερο τὶς ἀτομικές του δυνατότητες. Ἐπιδιώκει νὰ δώσει τὴ δυνατότητα στὸ νήπιο νὰ ἔξερευν, νὰ κατακτᾷ καὶ νὰ δργανώνει τὸ περιβάλλον καὶ νὰ ἀναπτύσσεται δημιουργώντας.

"Αναλυτικὰ τὸ Νηπιαγωγεῖο ἐπιδιώκει :

1. Τὴν ἀνάπτυξη τῆς συναισθηματικότητας τοῦ νηπίου φροντίζοντας :

—Νὰ διευκολύνει τὸ νήπιο νὰ ὑπερπηδήσει τὶς συναισθηματικές δυσκολίες ποὺ δημιουργοῦνται μὲ τὴν ἀπομάκρυνσή του ἀπὸ τὸ οἰκογενειακό περιβάλλον.

—Νὰ προσφέρει εὐκαιρίες γιὰ δημιουργία εύχαριστων συγκινήσεων, ἀτομικῶν ἀλλὰ καὶ μέσα στὴν ὁμάδα.

—Νὰ ἐνθαρρύνει τὸ νήπιο στὶς ἀτομικές του προσπάθειες ποὺ ὑπαγορεύονται ἀπὸ τὶς ἀνάγκες του.

2. Τὴν ἀνάπτυξη τῆς κινητικότητας, παρέχοντας στὸ νήπιο τὶς εὐκαιρίες :

—Νὰ κινεῖται καὶ νὰ παλίζει.

—Νὰ ἔξερευν τὸ περιβάλλον.

—Νὰ ὑπερπηδᾶ φυσικά ἐμπόδια.

—Νὰ ἀντιλαμβάνεται τὸ σωματικό του ἐγώ καὶ τὶς δυνατότητές του σὲ σχέση μὲ τὰ γύρω του ἀτομικά.

—Νὰ ἀποκαλύπτει τὶς δυνατότητές του γιὰ πράξεις.

—Νὰ τοποθετεῖται ἀπέναντι στὰ ἀντικείμενα.

—Νὰ ἐλέγχει καὶ νὰ συντονίζει τὶς κινήσεις του.

3. Τὴν ἀνάπτυξη τῶν γνωστῶν λειτουργιῶν, βοηθώντας τὸ νήπιο :

—Νὰ ἐνεργοποιεῖ τὶς δυνατότητές του καὶ νὰ ἴκανοποιεῖ τὴν περιέργειά του γιὰ τὸ νέο καὶ τὸ ἄγνωστο.

—Νὰ ἐνεργεῖ ἐπάνω στὰ ἀντικείμενα, προσφέροντάς του εὐκαιρίες γιὰ ἐργασία μὲ συγκεκριμένο ὄλιγο.

—Νὰ σχηματίζει τὴν ἔννοια τοῦ χώρου καὶ τοῦ χρόνου μὲ κατάλληλες δραστηριότητες.

4. Τὴν ἀνάπτυξη τῶν μέσων ἐκφράσεως, προσφέροντας στὸ νήπιο :

—Γλωσσικά πρότυπα.

—Εὐκαιρίες γιὰ ἐλεύθερη γλωσσική ἐκφραση ἀτομική καὶ μέσα στὴν ὁμάδα.

—Δυνατότητες νὰ ἐκφράζεται μὲ τὸ σῶμα του, μὲ ἀντικείμενα, μὲ συμβολικὰ παιχνίδια, μὲ χειροτεχνικὰ ὄλικά, μὲ τραγούδι.

5. Τὴ βαθμιαία κοινωνικοποίηση βοηθώντας τὸ νήπιο :

—Νὰ ἔξασφαλίζει τὸ ἀπαραίτητο προστατευτικὸ πλαίσιο στὶς προσωπικές του προσπάθειες γιὰ νὰ ἐνταχθεῖ στὸ ἀνθρώπινο περιβάλλον.

—Νὰ ἀποκτᾶ προσωπικές ἐμπειρίες ἀπὸ τὴ σχέση μὲ τὰ παιδιὰ καὶ τοὺς ἐνήλικες.

—Νὰ ἀξιολογεῖ τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἐνεργειῶν του.

—Νὰ ἀναγνωρίζει καὶ νὰ σέβεται τοὺς ἄλλους καὶ τὰ δικαιώματά τους παράλληλα μὲ τὰ δικά του δικαιώματα.

—Νὰ συνεργάζεται γιὰ νὰ διατυπώνει κανόνες κοινωνικῆς ζωῆς, τοὺς ὅποιους ἔπειτα θὰ συνηθίσει νὰ τηρεῖ.

”Αρθρον 2.

Γενικὰ πλαίσια.

1. Ἀγωγὴ τῆς θρησκευτικότητας.

‘Η ὁρθὴ ἀγωγὴ τῆς θρησκευτικότητας τοῦ νηπίου διευκολύνεται μὲ τὴ δημιουργία κατάλληλης ἀτμόσφαιρας ποὺ θὰ ἐμπνεύσει, θὰ συγχινήσει καὶ θὰ βοηθήσει τὸ νήπιο νὰ βιώσει τὸ θρησκευτικὸ συναίσθημα.

Μέσα γιὰ τὴν ἀσκηση τῆς θρησκευτικῆς ἀγωγῆς εἰναι :

α) ‘Η προετοιμασία θρησκευτικῶν ἑορτῶν, ποὺ θὰ ἀποτελεῖ τὸ κέντρο διαφέροντος τῆς ἡμέρας ἢ καὶ δόκιμης τῆς ἑβδομάδας.

β) ‘Η διαδικὴ προσευχὴ. Πρέπει νὰ εἰναι κάτι πηγαῖο καὶ νὰ προέρχονται ἀπὸ τὰ βιώματα τῆς ἡμέρας.

γ) ‘Ο ἐκκλησιασμὸς σὲ εἰδικές ἡμέρες πρὶν ἀπὸ τὶς μεγάλες ἑορτὲς μὲ κατάλληλη διευθέτηση τῆς ἐκκλησίας καὶ προετοιμασία τῶν παιδιῶν.

δ) ‘Η ἔμπρακτη ἐκδήλωση χριστιανικῆς ἀγάπης.

2. Λαγωγὴ τῆς ἡθικότητας.

Εἰναι ἀναγκαία, μαζὶ μὲ τὴν ἀγωγὴ τῆς θρησκευτικότητας, γιὰ τὴν ψυχικὴ καλλιέργεια τοῦ νηπίου. Εκδηλώνεται στοὺς ἔχεις τομεῖς :

α) Ἀγάπη καὶ σεβασμὸς πρὸς τὸν κάθε ἀνθρώπο. Κέντρο διαφέροντος θὰ εἰναι διαδοχικὰ ὁ μικρὸς ‘Εσκιμώος, ὁ μικρὸς Κινέζος, ὅλοι οἱ μικροὶ τοῦ κόσμου, μὲ τὰ ἔθιμά τους, τὶς συνήθειές τους. ‘Ετσι, ἡ αἴθουσα τοῦ Νηπιαγωγείου θὰ πέρνει κάθε φορὰ ἀνάλογο χρῶμα μὲ τὴ σχετικὴ διακόσμηση καὶ τὰ παιδιὰ μὲ τὴ διήγηση, μὲ τὶς εἰκόνες, μὲ τὴ χειροτεχνία, μὲ διάφορα ἀντικείμενα ποὺ προέρχονται ἀπὸ τὸν κάθε τόπο, θὰ πλησιάζουν μὲ τρόπο ζωντανὸν τοὺς ἀνθρώπους δόλου τοῦ κόσμου, γιὰ νὰ τοὺς γνωρίσουν καὶ νὰ τοὺς ἀγαπήσουν.

β) ‘Η ἀξία τῆς ἐργασίας καὶ τῆς ἀνθρώπινης προσπάθειας. Θὰ διδάσκεται τὸ νήπιο, δτι ὅλοι οἱ ἀνθρώποι, σὲ κάθε χῶρο, ἀγωνίζονται νὰ κάνουν τὸ σπίτι τους, νὰ καλλιέργησουν τὴ γῆ τους, νὰ κατασκευάσουν τὰ πράγματα ποὺ τοὺς χρειάζονται καὶ δτι μὲ τὴν ἐργασία προσφέρουμε ὁ καθέντας κάτι στὸ σύνολο, γινόμαστε χρήσιμοι ἀνθρώποι.

γ) Εἰλικρίνεια, ἐντυμότητα, συναίσθημα εὐθύνης. Αποτελοῦν βασικὰ σημεῖα στὴν καλλιέργεια τοῦ ἀνθρώπου, ποὺ πρέπει ἰδιαίτερα νὰ προσεχθοῦν στὸ Νηπιαγωγεῖο, γιὰ νὰ μπορέσει τὸ παιδὶ ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἡλικία νὰ διαμορφώσει ἔναν ἡθικὸ χαρακτῆρα καὶ νὰ γίνει ἀργότερα ἔνας εὐθὺς καὶ ὑπεύθυνος ἀνθρώπος.

“Ολα αὐτὰ τὰ στοιχεῖα γιὰ τὴν ἡθικὴ ἀγωγὴ τοῦ νηπίου, πρέπει νὰ δίνονται δχι σὰν σχολαστικὴ ἡθικολογία, ἀλλὰ μὲ τρόπο πρακτικό, μέσα ἀπὸ τὴ διήγηση, τὸ παραμύθι, τὸ κέντρο διαφέροντος, τὸ παιχνίδι, μέσα σ’ ἔνα κλίμα χαρᾶς καὶ πρὸ παντὸς μὲ τὸ παράδειγμα τῆς Νηπιαγωγοῦ, ποὺ πρέπει νὰ τὰ ζεῖ ἡ ἴδια γιὰ νὰ τὰ μεταδῶσει.

3. Ἀγωγὴ τῆς κοινωνικότητας.

‘Αποτελεῖ ἔναν ἀπὸ τοὺς κυρίους στόχους τοῦ Νηπιαγωγείου.

“Εχει σκοπὸ νὰ βοηθήσει τὸ νήπιο νὰ ἐνσωματωθεῖ στὴν δικαία, μὲ τὴ βαθμιαία ὑπερίκηση τοῦ ἐγωκεντρισμοῦ καὶ νὰ γνωρίσει τὴ δύναμη καὶ τὴ χαρὰ τῆς δικαίας προσπάθειας.

Αὐτὸ θὰ κατορθωθεῖ :

α) Τὴν ὥρα τοῦ κύκλου, δπου θὰ ἔχει τὸ νήπιο τὴ δυνατότητα νὰ ἐκφράσει τὶς χαρὲς καὶ τὶς λύπες του, νὰ ἀκούει τὰ ἄλλα παιδιά, μὲ τὸ περιμένει τὴ σειρά του γιὰ νὰ μιλήσει, νὰ τραγουδᾶ μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους.

β) Τὴν ὥρα τοῦ διαλλείμματος, μὲ τὰ κοινὰ παιχνίδια.

γ) Τὴν ὥρα τῆς ἐξατομικευμένης ἐργασίας, δπου θὰ χρειασθεῖ νὰ περιμένει, γιατὶ τὸ ύλικὸ ποὺ διάλεξε τὸ ἔχει ἵσως κάποιο ἄλλο ποιδί.

δ) Τὴν ὥρα τῆς ἐργασίας σὲ δικαίωμα.

ε) Μὲ τὴν προσφορὰ δώρων πρὸς τοὺς γονεῖς ἢ πρὸς τὰ παιδιὰ ἄλλων Νηπιαγωγείων ἢ Ιδρυμάτων ἢ καὶ στὰ παιδιὰ τοῦ Νηπιαγωγείου τὴν ἡμέρα τῶν γενεθλίων τους, μὲ εἶδη ποὺ θὰ ἐτοιμάσουν τὰ ἰδιαίτερα τὰ παιδιά.

στ.) Σὲ δλεῖς τὶς ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς τοῦ Νηπιαγωγείου, δπου τὸ παιδὶ θὰ μάθει νὰ φέρεται εὐγενικὰ πρὸς τοὺς ἄλλους, νὰ ἀνοίγει καὶ νὰ κλείνει τὴν πόρτα χωρὶς θύρυβο, νὰ χαιρετᾶ εὐγενικά, νὰ μιλάει σιγὰ κ.λπ.

Γενικὰ τὸ παιχνίδι, οἱ κατασκευές, τὸ δικαίωμα σχέδιο, ἡ προετοιμασία μιᾶς ἑορτῆς, ἀποτελοῦν εὐκαιρίες γιὰ τὴν ἀγωγὴ τοῦ κοινωνικοῦ συναίσθηματος.

4. Ἀγωγὴ τῆς αὐτονομίας.

Εἰναι ἀπαραίτητο ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἡλικία νὰ ἀρχίσει τὸ παιδὶ νὰ αὐτούπηρεται, ὡστε σιγά-σιγὰ νὰ γίνεται ἀνεξάρτητο. Θὰ μάθει νὰ τοποθετεῖ τὰ πράγματα στὴ θέση τους, νὰ πλένει τὰ χέρια του πρὶν καὶ μετὰ τὸ φαγητό, νὰ ντυνεται, νὰ τρώει, καθὼς ἐπίσης καὶ νὰ προσφέρει μικρὲς ὑπηρεσίες στὸ περιβάλλον του, ἀνάλογα μὲ τὶς ἴκανότητές του.

5. Κυκλοφοριακὴ ἀγωγὴ.

Εἰναι ἀναγκαία ἡ ὑποβοήθηση τοῦ νηπίου, ὡστε νὰ γνωρίσει τὸν τρόπο τῆς ὁρθῆς καὶ ἀκίνδυνης κυκλοφορίας. Μὲ πρακτικοὺς τρόπους ἡ Νηπιαγωγὸς πρέπει νὰ γνωρίσει στὸ νήπιο τὰ κύρια σήματα τῆς τροχαίας καὶ τοὺς ἀπλοὺς κανονισμοὺς τῆς κυκλοφορίας.

6. Περιβαλλοντικὴ ἀγωγὴ.

Εἰναι ἀπαραίτητη ἡ καθοδήγηση τοῦ νηπίου, ὡστε νὰ γνωρίσει τὴ μεγάλη σημασία ποὺ ἔχει ἡ διαφύλαξη καθαροῦ τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος γιὰ τὴν ὑγιεινὴ του διαβίωση. Μπορεῖ νὰ μάθει νὰ μὴν πετᾶ κάτω χαρτιά, νὰ φροντίζει νὰ εἰναι καθαρὸ καὶ τακτοποιημένο τὸ δωμάτιο του, ἡ αἴθουσα τοῦ Νηπιαγωγείου, διερίσιμος τοῦ σχολείου, καὶ νὰ ἐνδιαφέρεται νὰ εἰναι καθαρὸς καὶ πολιτισμένος διάποστος διατήρησης της φύσης.

7. Ἀγωγὴ τῆς ἀντιλήψεως.

α) Ἀντίληψη τοῦ σώματος. Εἰναι ἀνάγκη νὰ γνωρίσει τὸ παιδὶ τὸ σχῆμα καὶ τὰ μέρη τοῦ σώματός του, τὶς διάφορες στάσεις του, τὸ χῶρο ποὺ καταλαμβάνει, τὸν προσανατολισμό. Νὰ μάθει δτι ἡ θέση τοῦ κάθε ἀντικειμένου δὲν εἰναι ἀπόλυτη, ἀλλὰ ἔξαρταιται ἀπὸ τὴ θέση ποὺ βρίσκεται τὸ σῶμα μας. ‘Η πόρτα εἰναι δεξιά μας ἢ ἀριστερά, ἀνάλογα μὲ τὴ δική μας θέση. ‘Ολα αὐτὰ τὰ πετύχει τὸ παιδὶ μὲ διάφορες ἀσκήσεις, μετακινήσεις μέσα στὸ χώρο, μὲ παραγγέλματα ποὺ θὰ δίνει ἡ Νηπιαγωγὸς μὲ τὴ φυσαρμόνια (δυνατὸ παίζιμο : πήδημα πρὸς τὰ πίσω κ.λπ.), μὲ τὴ φλογέρα, μὲ τὸ πιάνο κ.λ. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ δίδεται στὸ νήπιο ἐπὶ πλέον ἡ εὐκαιρία νὰ κινηθεῖ, ποὺ τόσο ἔχει ἀνάγκη.

β) Ἀντίληψη τῶν ἀντικειμένων. Τὸ παιδὶ θὰ ψηλαφίσει τὰ αντικείμενα, θὰ ταξινομήσει ὡς πρὸς τὸ σχῆμα, τὸ μέγεθος, τὸ χρῶμα, τὴ θέση, τὸν προσανατολισμό, τὸ βάρος,

τὴ σύσταση, τὴ θερμοκρασία, τοὺς ἡχους, τὴν ὀσμή, τὴ γεύση. Ἐτοι θὰ τὰ γνωρίσει μὲ τὶς αἰσθήσεις καὶ ὅχι ἀπλῶς μὲ τὸ ὄνομά τους, γιὰ νὰ μὴν περιπέσει στὴ λογοκοπία.

Στὶς σχετικὲς ἀσκήσεις θὰ βοηθήσει καὶ τὸ παιδαγωγικὸν ὑλικὸν καὶ τὸ ὑλικὸν ταυτίσεως διαφόρων μεγεθῶν, χρωμάτων, προσανατολισμοῦ, τόμπολες, οἰνοδομές, ντόμινο, πάζελ, ὥστε τὸ νήπιο παίζοντας φυσικά, ἀβίαστα καὶ χαρούμενα, νὰ ἀντιληφθεῖ ὅλες τὶς προέννοιες.

8. Ἀγωγὴ τῆς νοήσεως.

α) Ἀγωγὴ τῶν δεξιοτήτων. Τὸ παιδὶ πρέπει νὰ μάθει νὰ χρησιμοποιεῖ τὰ διάφορα ὑλικὰ καὶ ἐργαλεῖα : τὸ χαρτί, τὴν πλαστιλίνη, τὸ μολύβι, τὸ πινέλο, τὶς μπογιές, τὸ ψαλίδι καὶ λοιπά. Ἐπίσης, νὰ μάθει νὰ κουμπώνει, νὰ ξεκουμπώνει, νὰ κρεμᾶ, νὰ ξεκρεμᾶ, νὰ κλείνει, νὰ ἀνοίγει. Ἐτοι, θὰ καλλιεργήσει τὶς δεξιότητές του καὶ θὰ νοιώσει ὅτι εἶναι μία ὄντότητα, ποὺ μπορεῖ νὰ μεταμορφώνει τὸ γύρω του περιβάλλον.

β) Ἀγωγὴ τοῦ λόγου. Ἡ γλωσικὴ ἀγωγὴ ἀποτελεῖ τὸν κορυδὸ τοῦ Νηπιαγωγείου. Ὑπεύθυνο γιὰ τὴν πρώτη ἀγωγή, ὁφείλει νὰ δώσει στὴν ἀνάπτυξη τῆς μητρικῆς γλώσσας μιὰ ἀπὸ τὶς πρώτες θέσεις στὶς παιδαγωγικὲς δραστηριότητες. Τὸ Νηπιαγωγεῖο θὰ δώσει στὸ παιδὶ τὴ δυνατότα νὰ ἔκφρασθεὶ σωστά, νὰ πλουτίσει τὸ λεξιλόγιο του καὶ νὰ κατανοήσει τὸν προφορικὸ λόγο.

Ἐπίσης, θὰ βοηθήσει τὸ παιδὶ στὴ σωστὴ ἀρθρωση.

Μέσα καλλιέργειας ἀγωγῆς τοῦ λόγου εἶναι :

ι) Μιμική, χειρονομία, κουκλοθέατρο καὶ ἀπλὴ ἀναπαράσταση.

ii) Λεκτικὲς ἀσκήσεις εἰδικές, ἀλλὰ καὶ ὅλες οἱ ἀσκήσεις (αἰσθητήριαν, συσχετισμοῦ, κατατάξεως κ.λπ.), διάφορες ἄλλες ἐκδηλώσεις τοῦ Νηπιαγωγείου (κέντρα διαφέροντος), καθὼς καὶ τὸ παιδαγωγικὸν ὑλικὸν κατὰ τὴν ὥρα τῆς ἔξατομικευμένης ἐργασίας, ποὺ μπορεῖ καὶ πρέπει νὰ ἀποτελοῦν εὐκαιρίες γλωσσικῆς ἀγωγῆς. Τὸ παιδὶ πρέπει νὰ ἔνθεται σε φυσικά, ἀβίαστα, αὐθόρμητα.

iii) Ποιήματα, ποὺ πρέπει νὰ εἶναι σύντομα καὶ ἀπλά, δχι ὅμως ἀπλοίσκα. Πρέπει τὰ παιδιά νὰ αἰσθανθοῦν τὴν διμορφιὰ τῆς ποίησης, ἔστω καὶ ἀν δὲν μποροῦν πάντοτε νὰ συλλάβουν ἐντελῶς τὸ νόημα.

IV. Παραμύθι. Τὸ παραμύθι συγκινεῖ καὶ γοητεύει τὸ παιδὶ. Πρέπει ὅμως νὰ εἶναι διαλεγμένο καὶ νὰ δίνεται στὸ παιδὶ μὲ τρόπο ὄρθο (ζωντανὴ ἀφήγηση, χρωματισμὸς φωνῆς, καθαρὴ ἀρθρωση). Συνήθως τὸ παραμύθι πρέπει νὰ τὸ διηγεῖται ἡ νηπιαγωγὸς καὶ ὅχι νὰ τὸ διαβάζει.

γ) Μύηση στὴν ἀριθμητικὴ σκέψη. Μὲ κατάλληλα ἐρεθίσματα, θὰ δηγεῖται τὸ παιδὶ φυσικὰ καὶ ἀβίαστα στὶς ἔννοιες : περισσότερο, λιγότερο, ίσο, ένα, κανένα, μερικά, δλα, πολλά, ίνιγα, τίτοτα, μικρό, μεγάλο, ὅμοιο, διαφορετικό, μέσα, ἔξω, στρογγυλό, τετράγωνο, τρίγωνο, ποὺ πάνω σ' αὐτὲς θὰ στηριχθεῖ μιὰ μετατρέστερη μαθηματικὴ κατάταση.

Τὰ ἐρεθίσματα θὰ τὰ δώσουν οἱ ἀσκήσεις, τὸ παιδαγωγικὸν ὑλικὸν καὶ δ γύρω χῶρος. Ἐκεῖνο ποὺ πρέπει νὰ προσεχθεῖ, εἶναι νὰ συγκεντρώσουμε τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ παιδιοῦ καὶ νὰ τὸ δηγήσουμε στὴν ἀνακάλυψη τῶν ἀριθμῶν καὶ ὅχι στὴν ἔκμαθηση τους. Θὰ καλέσουμε τὸ παιδὶ νὰ διατυπώσει ἔνα συμπέρασμα, νὰ κατανοήσει γιατὶ τὸ 3 εἶναι μικρότερο ἀπὸ τὸ 4, νὰ κάνει ὅμαδες, νὰ συσχετίσει τὰ ἀντικείμενα. Μὲ αὐτὸ τὸν τρόπο νὰ δηγησοῦμε στὴ θεμελίωση τῆς ἀριθμητικῆς σκέψεως καὶ τῆς λογικῆς.

9. Καλλιτεχνικὴ ἀγωγὴ.

Ἡ καλλιτεχνικὴ ἀγωγὴ καλλιεργεῖ αἰσθητικὰ τὸ παιδὶ. Τοῦ δίνει τὴ χαρὰ τῆς δημιουργίας. Ἐπιπλέον ὅμως ἀναπτύσσει τὴ φαντασία του καὶ τοῦ δίνει τὴ δυνατότητα νὰ ἐκφράσει τὸν ἐσωτερικὸν του κόσμο, τοὺς φόβους καὶ τὶς ἀγωγινές του, τὶς λύπες καὶ τὶς χαρές του καὶ ἔτσο νὰ λυτρωθεῖ. Συμβάλλει στὴν πνευματικὴ καὶ ψυχικὴ του ἰσορροπία.

Ἡ καλλιτεχνικὴ ἀγωγὴ ἐμπνέεται μὲ τὴν καθαριότητα, τὴν τάξη, τὴν ἀπλὴ καὶ ὅμορφη διακόσμηση, τὴν ἐναλ-

λαγὴ καὶ τὸ συνδυασμὸν τῶν χρωμάτων, τὴν ἡρεμία, τὸ χαμηλὸ τόνο τῆς φωνῆς, τὴν διμορφη διήγηση.

Ἐπίσης, μὲ τὴν ἀκρόαση καλῆς μουσικῆς, τὴν προβολὴ ὥραιών τοπίων, μὲ περιπάτους στὴν ἔξοχή, μὲ κριτικὴ ἀπλῶν καλλιτεχνικῶν ἔργων, καθὼς καὶ τῶν ἔργων τῶν ἕδιων τῶν παιδιῶν, χωρὶς νὰ συσχετίζονται μὲ τὸ παιδὶ ποὺ τὰ δημιουργήσε. Σ' αὐτὴ τὴν ὑλικία, τὸ παιδὶ εἶναι καλλιτέχνης, ποιητής, λογοπλάστης καὶ χρειάζεται παρότρυνση γιὰ νὰ ἐμπνευσθεῖ καὶ νὰ δημιουργήσει.

Μέσα καλλιτεχνικῆς ἀγωγῆς εἶναι :

α) Τὸ σχέδιο. Πρέπει νὰ εἶναι ἐλεύθερο, ἀτομικὸ κυρίως, συγχὰ ὅμως καὶ ὁμάδικο, γιὰ νὰ δοθεῖ ἡ εὐκαρία συνεργασίας. Θὰ χρησιμοποιήσει τὸ παιδὶ κάθε τρόπο ἐκφράσεως : πινέλο, μολύβια, μαρκαδόρους, νερομπογιές, δακτυλομπογιές. Μπορεῖ ἐπίσης νὰ ζωγραφίσει τὸ περιγραμμα γεωμετρικῶν σχημάτων καὶ νὰ προχωρήσει μετὰ σὲ ἐλεύθερη σύνθεση.

β) Χειροτεχνία. Δίνει ἀπεριόριστες δυνατότητες στὸ παιδὶ γιὰ δημιουργία, ὅσο ἀπεριόριστα εἶναι τὰ ὑλικὰ ποὺ μπορεῖ νὰ χρησιμοποιήσει : χαρτιά, χαρτόνια, πανιά, βαμμένα ζυμαρικά, ὄσπρια, γάντρες, κουμπιά, βελανίδια καὶ ἄλλους ζηρούς καρπούς, ζυμάρι, ζερά φύλλα καὶ λουλούδια κ.ἄ. "Ολα αὐτὰ τὸ παιδὶ θὰ τὰ χρησιμοποιήσει μὲ ἀπόλυτη ἐλευθερία καὶ ἡ δημιουργία θὰ τοῦ δώσει χαρὰ καὶ ἐμπιστοσύνη στὶς ικανότητές του.

Εἰδικότερα, μπορεῖ νὰ ἀσχοληθεῖ τὸ παιδὶ μὲ τὴ χαρτοϋφαντική, χαρτοδιπλωτική, χαρτοκολλητική, κέντημα σὲ χαρτόνι, σὲ λινάτσα, σχέδια πάνω στὸ χαρτόνι μὲ διάφορα ὑλικά (ὄσπρια, ζυμαρικά κτλ.), μὲ τὸν ἀργαλειό, γιὰ νὰ κάνει τὶς κουβέρτες τῆς κούκλας, κτλ.).

γ) Κατασκευές. Τὸ παιδὶ χτίζει σπίτια, πύργους κτλ., μόνο ἡ μὲ τὴ συνεργασία ἀλλών παιδιῶν, προβληματίζεται, βρίσκει λύσεις, δημηγεῖται στὴ δημιουργία.

δ) Κουκλοθέατρο. Κύριος σκοπὸς εἶναι ἡ ἀνάπτυξη τοῦ κοινωνικοῦ συναισθήματος. Παράλληλα, εἶναι ἔνα μέσο ἐκφράσεως καὶ διαλόγου, δίνει στὸ παιδὶ τὴ δυνατότητα τῆς μιμήσεως, ποὺ σ' αὐτὴ τὴν ὑλικία εἶναι σὲ πλήρη ἄνυιση καὶ καλλιεργεῖ τὴ φαντασία. Τὸ κουκλοθέατρο μπορεῖ νὰ τὸ παίξει ἡ Νηπιαγωγός, ἀλλὰ κυρίως πρέπει νὰ τὸ παίζουν τὰ παιδιά αὐθόρμητα καὶ τότε ἔχει μεγάλη παιδαγωγικὴ καὶ ψυχολογικὴ ἀξία. Τὸ παιδὶ νικᾶ τὴ δειλία του, ἐκφράζει καὶ ἔξωτερικεύει τὸν ψυχικὸ του κόσμο καὶ λυτρώνεται.

10. Μουσικὴ καὶ ρυθμικὴ ἀγωγή.

α) Ἡ μουσικὴ ἀγωγὴ βοηθεῖ τὸ παιδὶ νὰ αἰσθανθεῖ τὴ μουσική, τοῦ δίνει τὴ δυνατότητα νὰ ἐκφράσει τὰ αἰσθήματά του καὶ νὰ ἀναπτυχθεῖ ἀρμονικά.

Τὰ μέσα γιὰ τὴ μουσικὴ ἀγωγὴ εἶναι :

ι) Τὸ τραγούδι. Συμβάλλει στὴ συναισθηματικὴ ἴσοροπία τοῦ παιδιοῦ, ἀναπτύσσει τὴν προσοχὴ καὶ τὴ μνήμη του. Συγχρόνως, τὸ ὁμαδικὸ τραγούδι εἶναι ἔνα πολύτιμο μέσο γιὰ τὴ διανοητική, ήθική καὶ κοινωνική ἀνάπτυξη τοῦ παιδιοῦ. Τὸ τραγούδι δημιουργεῖ χαρούμενη ἀτμόσφαιρα καὶ καλλιεργεῖ τὴ φωνὴ καὶ τὴν ἀκοή.

Εἰδη τραγουδών : Θρησκευτικά, πατριωτικά, τραγούδια ἀπ' τὴ φύση καὶ τὸν κόσμο του παιδιοῦ, αὐτοσχέδια τραγούδια ἀπ' τὴ φύση καὶ τὸν κόσμο του παιδιοῦ, αὐτοσχέδια τραγούδια ποὺ συνθέτουν τὰ ἕδια τὰ παιδιά μὲ τὴ βοήθεια τῆς Νηπιαγωγοῦ.

ii) Οἱ ἀσκήσεις ἀκοῆς. Καλλιεργοῦν τὴ μουσικὴ εύαισθησία καὶ πλουτίζουν τὴν ἀκουστικὴ συναισθηματικότητα τοῦ παιδιοῦ.

· Η κατευθυνόμενη ἀκοὴ προσφέρει στὸ παιδὶ σημεῖα συγκρίσεως ποὺ τοῦ ἐπιτρέπουν νὰ ἀκούει καλλύτερα καὶ νὰ ἐκτιμᾷ τὴ μουσική, καὶ καταλήγει στὴν καθαρὴ ἀκρόαση ποὺ μπορεῖ νὰ ἀκινητοποιήσει όλοκληρη τὴν προσοχὴ καὶ τὴ συναισθηματικότητα τοῦ παιδιοῦ.

Κάθε τί τὸ δόποιο παράγει ἥχο, μπορεῖ νὰ χρησιμοποιηθεῖ στὶς ἀσκήσεις ἀκοῆς : ἡ φωνή, τὰ ἥχηρά ἀντικείμενα, τὰ μουσικὰ ὅργανα, τὸ πικ-ἀπ, τὸ μαργητόφωνο, ἐπιτρέπουν προοδευτικὲς ἀσκήσεις σὲ συνδυασμὸ μὲ ἄλλες μουσικὲς δραστηριότητες. 'Η πιὸ συνηθισμένη τακτικὴ ποὺ χρησιμοποιεῖται εἶναι ἡ ὀνταγνώριση ἐνὸς ἥχου ἢ ἐνὸς μοτίβου ἀνάμεσα σὲ ἄλλα. 'Εκεῖνο ποὺ ἔχει σημασία εἶναι ὅτι τὰ μουσικὰ στοιχεῖα ποὺ προσφέρουμε στὸ παιδί, πρέπει νὰ εἶναι στὰ μέτρα του.

β) Ρυθμικὴ ἀγωγὴ. Εἶναι μέρος τῆς φυσικῆς ἀγωγῆς καὶ βοηθεῖ στὸ σχηματισμὸ τῆς προσωπικότητας τοῦ παιδιοῦ. 'Εχει σκοπὸ νὰ διατηρήσει καὶ νὰ ἀναπτύξει τὶς φυσικές του ἱκανότητες, νὰ προβλέψει καὶ νὰ διαγνώσει μερικὲς κακὲς στάσεις τους, νὰ διατηρήσει μιὰ καλὴ σωματικὴ ὑγεία, νὰ ἔξασφαλίσει εὐεξία σωματικὴ καὶ διανοητικὴ ἀναπτύσσοντας τὶς ψυχοκινητικὲς ἱκανότητες, καθὼς καὶ τὶς ἱκανότητες προσαρμογῆς. Δίνει στὸ παιδὶ τὴ δυνατότητα νὰ ἔπειράσει τὸν ἔαυτὸν, νὰ κυριαρχήσει στὶς φυσικές του τάσεις, νὰ σεβαθεῖ τὸν ἄλλο, νὰ διατηρήσει τοὺς κανόνες, νὰ ἐνσωματωθεῖ μὲ τὴν ὄμάδα, νὰ αἰσθανθεῖ τὴν ὑπευθυνότητα γιὰ τὴν ὑγεία του. Μέσα γιὰ τὴ ρυθμικὴ ἀγωγὴ εἶναι : ρυθμικὲς ἀσκήσεις, μικητικὰ παιχνίδια ποὺ μὲ ρυθμικὲς κινήσεις ζωτανεύουν μιὰ ιστορία, παραδοσιακὰ παιχνίδια (δὲν περνᾶς κυρά-Μαρία, περνᾶ-περνᾶ ἢ μέλισσα κτλ.), ἐκφραστικὲς κινήσεις ἀνάλογα μὲ τὸ νόημα τοῦ τραγουδιοῦ (ό περιβολάρης, ὁ γεωργὸς κτλ.).

II. Γενικά.

α) Τὸ κύριο χαρακτηριστικό, τῆς παιδικῆς ἡλικίας εἶναι τὸ παιχνίδι, ποὺ ἀποτελεῖ τὸ σπουδαιότερο παράγοντα γιὰ τὴν ψυχοπνευματικὴ καὶ σωματικὴ ἀνάπτυξη τοῦ παιδιοῦ, ἐνα ἀπὸ τὰ κύρια μέσα ἐκφράσεως του, τὸ ὅργανο ποὺ τὸ δόηγει, φυσικὰ καὶ ἀβίαστα, στὴ γράση. Γι' αὐτὸ πρέπει νὰ κατέχει τὴν πρώτη θέση στὸ Νηπιαγωγεῖο καὶ νὰ ἀποτελεῖ τὴ βάση τῆς ὅλης ἀγωγῆς.

β) Δὲν ᔁχει θέση στὸ Νηπιαγωγεῖο ἡ γραφὴ καὶ ἡ ἀνάγνωση, ποὺ ἡ ἐκμάθησή τους εἶναι ἔργο τῶν πρώτων τάξεων τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου. Συνεπῶς, δὲν θὰ ὑπάρχουν τετράδια γραφῆς, βαθμοί, ἐργασία στὸ σπίτι.

Σκοπὸς τοῦ Νηπιαγωγείου εἶναι νὰ προσφέρει ἐρεθίσματα γιὰ μάθηση, δχι μὲ τὴ στενὴ ἔννοια τῆς συστηματικῆς διδασκαλίας.

γ) Ἐπίσης στὸ Νηπιαγωγεῖο πρέπει νὰ ὑπάρχει ἐλευθερία κινήσεων.

Νὰ μπορεῖ τὸ παιδὶ νὰ μετακινηθεῖ ἐλεύθερα ἀπὸ τὴν μία ἐργασία στὴν ἄλλη. Γι' αὐτὸ καλὸ εἶναι νὰ ὑπάρχουν δύο αἱθουσες : μία γιὰ τὴν ὥρα τῆς ἐξαπομικευμένης ἐργασίας, μὲ μικρὰ τραπέζακια καὶ καρέκλες, στὰ μέτρα τῶν παιδιῶν, καὶ μία γιὰ τὴν ὥρα τῶν κατασκευῶν, τῆς κούλας καὶ τοῦ ἐλεύθερου παιχνιδιοῦ, τοῦ κύκλου κτλ.

δ) Στὸ Νηπιαγωγεῖο δὲν ὑπάρχει σταθερὸ πρόγραμμα, ἀλλὰ πλαίσια μέσα στὰ ὄποια θὰ κινηθεῖ ἡ νηπιαγωγὸς ἀνάλογα μὲ τὴν ἐποχή, τὸν καιρὸ (ὅταν ᔁχει καλὸ καιρό, θὰ παρατείνει τὴν παραμονὴ τῶν παιδιῶν στὸ ὑπαίθριο), τὸ κέντρο ἐνδιαφέροντος, εἰδικές εὐκαιρίες (γενέθλια παιδιῶν, ἑορτὲς) κτλ.

Οἱ λόγοι ποὺ ἐπιβάλλουν τὴν ἐλαστικότητα στὸ πρόγραμμα τοῦ Νηπιαγωγείου εἶναι :

I. 'Ο σεβασμὸς στὴν ἀτομικότητα τοῦ νηπίου.

II. 'Ο σεβασμὸς στὴ δραστηριότητα τοῦ νηπίου, ποὺ ὀφείλεται σὲ ἐσωτερικὴ παρόρμηση : Εἶναι λάθος παιδαγωγικὸ νὰ ἀποσπάσουμε τὸ νήπιο ἀπὸ κάτι ποὺ τὸ ἐνδιαφέρει, γιὰ νὰ τοῦ δώσουμε αὐτὸ ποὺ ὄρίζει τὸ πρόγραμμα.

III. 'Ο σεβασμὸς στὴν αὐτοσυγκέντρωση τοῦ νηπίου. "Οταν τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ νηπίου στραχεῖ σὲ ἔνα ἀντικείμενο, μπορεῖ νὰ μείνει πολλὴ ὥρα σ' αὐτό. 'Η σοβαρότητα τοῦ νηπίου κατὰ τὴν ὥρα αὐτὴ καὶ ἡ ἀφοσίωσή του, μαρτυροῦν

τὴ δύναμη τῆς προσοχῆς καὶ τῆς αὐτοσυγκέντρωσέ του. Θὰ εἶναι σφάλμα νὰ τὸ διακόψουμε.

IV. Τὸ περιβάλλον ἀπὸ τὸ δόποιο προέρχεται τὸ νήπιο καὶ τὸ δόποιο ἀσκεῖ τεράστια ἐπίδραση στὴ διαμόρφωση τῆς προσωπικότητός του καὶ συνεπῶς διαφοροποιεῖ τὰ ἐνδιαφέροντά του.

V. 'Η ωριμότητα τοῦ νηπίου, ποὺ βρίσκεται σὲ μιὰ δρισμένη φάση ἀναπτύξεως.

Γ' αὐτὸ καὶ τὸ ἡμερήσιο πρόγραμμα ποὺ ἀναφέρεται στὸ τέλος εἶναι ἐνδεικτικό.

Αρθρο 3.

'Οργάνωση τῆς ζωῆς τοῦ Νηπιαγωγείου.

I. 'Ο χῶρος καὶ ἡ ὁργάνωσή του.

'Ο ἀριθμὸς τῶν νηπίων, ἡ ἡλικία τους, τὸ κοινωνικό τους περιβάλλον, τὸ κτίριο εἶναι περάγοντες ποὺ πρέπει νὰ λαμβάνονται σοβαρὰ ὑπόψη, γιὰ τὴν ἀρτιαίαν ὑγείαν τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἐργασίας τοῦ Νηπιαγωγείου.

'Ο χῶρος τοῦ Νηπιαγωγείου πρέπει νὰ διαμορφώνεται σὲ «γωνιές» ἔτσι, ὥστε ἡ ὅλη ὁργάνωσή του νὰ ἀνταποκρίνεται στὶς πενυματικές, κινητικές, συναισθηματικές καὶ κοινωνικές ἀνάγκες τῶν νηπίων καὶ νὰ διευκολύνει τὴν ἀτομικὴν ὁρματικὴν διαμόρφωσή του.

Οι «γωνιές» πρέπει νὰ ἔχουν μεταξὺ τους καὶ νὰ εἶναι τέλεια ἔξοπλισμένες. 'Ιδιαίτερη σημασία πρέπει νὰ δίνεται στὴ «γωνιά» τοῦ παιδαγωγικοῦ ὄλικου μὲ μιὰ πλούσια συλλογὴ παιδαγωγικοῦ παιχνιδιοῦ.

Τὸ νήπιο πρέπει νὰ μάθει νὰ προσανατολίζεται στὸ κτίριο τοῦ Νηπιαγωγείου, νὰ γνωρίζει τοὺς χώρους, τὴν ἰδιαίτερη σκοπιμότητα καθεύδρου καὶ νὰ μπορεῖ νὰ κατευθύνει καὶ ἄλλα νήπια.

'Επίσης νὰ γνωρίζει τὴν ξεχωριστὴ σημασία καθεὶς «γωνιᾶ», τὶς ἰδιαίτερες ἀρχές καὶ κανονισμοὺς ποὺ διέπουν τὶς δραστηριότητές της, νὰ μάθει νὰ χειρίζεται σωστὰ τὰ μέσα ἐργασίας (πινέλα, ψαλίδια κτλ.), νὰ καθοδηγεῖται στὴν τεχνικὴ ὄρισμένων δραστηριοτήτων, νὰ συνηθίζει νὰ ἐκτιμᾷ τὴν οἰκονομία των ὄλικων ἐργασίας (χαρτιά-ὑδροχρώματα κτλ.), νὰ σέβεται τὴν τάξη καὶ νὰ τακτοποιεῖ καθεύδρων πράγμα καθαρὸ καὶ στὴ θέση ποὺ ἀνήκει.

2. Οἱ ἐνοχλήσεις καὶ δραστηριότητες τῶν νηπίων.

'Η ἐργασία στὸ Νηπιαγωγεῖο πρέπει νὰ διαγράφεται σύμφωνα μὲ «τὸ Κέντρο Διαφέροντος», οἱ δραστηριότητες νὰ ἔξελισσονται μὲ βάση τὸ Κ.Λ., ἀλλὰ μὲ κάποια ἐλαστικότητα καὶ εὐεξίᾳ, ὥστε νὰ προσαρμόζονται περισσότερο πρὸς τὶς ἀνάγκες καὶ τὰ διαφέροντα τῶν νηπίων.

Κάθε Δ.Σ. ἀπαιτεῖ μία διαφορετικὴ ὑγείαν (ἐπίσκεψη ἡ ἀνάλογη διαμόρφωση τῆς αἱθουσας) καὶ ἡ διάρκεια τῶν ἐνασχολήσεων θὰ ἔχειται ἀπὸ τὰ κίνητρα καὶ τὰ διαφέροντα τῶν νηπίων.

Οι περισσότερες δραστηριότητες τῶν νηπίων θὰ πρέπει νὰ πραγματοποιοῦνται σὲ μικρὲς ὄμάδες, ἔτσι ὥστε νὰ ἐκπληρώνεται καλύτερα ὁ σκοπὸς τῆς καθείστρας δραστηριότητας καὶ νὰ διευκολύνεται ἡ κοινωνικοποίηση τῶν νηπίων.

'Απαραίτητη εἶναι ἡ ὑγεία τοῦ νηπίου, ἡ ἀναπτυξιακή διαφορετικότητα στὶς αἱθουσας καὶ τὰ διαφέροντα τῶν νηπίων στὶς αἱθουσας, στὶς δραστηριότητας καὶ τὰ διαφέροντα τῶν νηπίων.

3. Ο ρόλος τῆς Νηπιαγωγοῦ.

'Ο ρόλος τῆς Νηπιαγωγοῦ εἶναι :

Νὰ κατευθύνει καὶ νὰ προωθεῖ τὰ νήπια στὶς δραστηριότητες καὶ ἐνασχολήσεις τους, λαμβάνοντας ὑπόψη τὶς ἰδιαίτερες ἀνάγκες καὶ τὴν ξεχωριστὴ προσωπικότητα καθεύδρων νηπίου.

Νὰ χρησιμοποιεῖ τὸ παιχνίδι σὲ δλες τὶς ἐκδηλώσεις του, ὡς μέσο ψυχαγωγίας, μαθήσεως καὶ ἐκφράσεως τῆς κινητικῆς δραστηριότητας τῶν νηπίων.

Ίδιαίτερη σημασία πρέπει νὰ δίνεται στὸ παιδαγωγικό, στὸ συμβολικό, κοινωνικό καὶ στὸ παιχνίδι κανόνων γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῶν κοινωνικῶν καὶ διαπροσωπικῶν σχέσεων τῶν νηπίων.

Νὰ κεντρίζει τὰ ἐνδιαφέροντά τους καὶ νὰ παροτρύνει τὰ νήπια στὴν αὐτενέργεια καὶ τὴν αὐθόρυμητη δημιουργικὴ ἐκφραση.

Νὰ δημιουργεῖ ἐρεθισμούς γιὰ τὴν καλλιέργεια καὶ ἀνάπτυξη τῶν πνευματικῶν ἴκανοτήτων τους.

Νὰ τὰ παρακινεῖ νὰ παρατηροῦν μὲ ἐνδιαφέρον τὸ περιβάλλον τους, τὴ φύση, τὰ φαινόμενά της, τὰ ζῶα, τὰ φυτά, νὰ κάνουν συλλογές καὶ νὰ ἀποκτοῦν ἔμπειριες.

Νὰ προάγει τὴ γλωσσική τους ἔξέλιξη μὲ ἀνάλογες δραστηριότητες μαθαίνοντάς τα νὰ συμμετέχουν σωστὰ στὴ συζήτηση.

Νὰ ὑποβοηθεῖ στὴν ἀνάπτυξη τῆς αἰσθητικῆς καλλιέργειας μὲ τὴ μουσικὴ (ἀκρόαση ἐκλεκτῆς μουσικῆς), τὴ λογοτεχνία (ἀνάγνωση ἀπλῶν ἴστοριῶν, ἀξιολόγων παιδικῶν λογοτεχνικῶν κειμένων καὶ ποιημάτων) καὶ μὲ τὴ ζωγραφικὴ (παρουσίαση ζωγραφικῶν ἔργων).

Νὰ δργανώνει περιπάτους καὶ ἐπισκέψεις μὲ ἐκπαιδευτικὸ καὶ ψυχαγωγικὸ σκοπό.

Νὰ ἐμπνέει στὰ νήπια τὴν ἀγάπη γιὰ τὶς παραδόσεις, τὰ τοπικὰ έθιμα καὶ τὶς ἕορτες, συμβάλλοντας ἔτοι στὴ διατήρηση καὶ συνέχιση τῆς φυσιογνωμίας τῆς φυλῆς μας.

"Αρθρο 4.

I. Ήμερήσιο Πρόγραμμα :

- 9 - 9.30 Υποδοχὴ τῶν νηπίων. Τακτοποίηση ἀτομικῶν εἰδῶν. Ατομικὴ ἀπασχόληση μὲ παιδαγωγικὸ ὑλικό.
- 9.30- 9.45 Προσευχὴ. Ανακοινώσεις.
- 9.45-10.00 Τραγούδι - Κέντρο διακέρδους.
- 10.00-10.20 Αἰσθητηριακὲς ἀσκήσεις.
- 10.20-10.30 Ετοιμασία γιὰ τὸ πρόγευμα (τουαλέτα, πλύσιμο χεριῶν)
- 10.30-11.00 Πρόγευμα (έλευθερη ἀπασχόληση γιὰ τὰ παιδιά ποὺ δὲν τρῶνε).
- 11.00-11.40 Υπαίθρο, δταν ὁ καιρὸς τὸ ἐπιτρέπει, ἢ διήγηση ἢ παιχνίδι μὲ κοῦκλες καὶ κατασκευές. Τραγούδι.
- 11.40-12.00 Σχέδιο. Κέντημα. Χαρτοκολλητική. ("Ολα σύμφωνα μὲ τὸ κέντρο ἐνδιαφέροντος).
- 12.00-12.45 Ασκήσεις ισορροπίας ἢ ρυθμικὲς ἀσκήσεις.
- 12.15-12.30 Προσευχὴ. Προετοιμασία γιὰ τὴν ἀναχώρηση.

2. Τὸ διάλειμμα ρυθμίζεται ἀνάλογα μὲ τὶς ἀνάγκες τῶν νηπίων καὶ ὅχι τῶν μαθητῶν τῶν Δημοτικῶν Σχολείων ποὺ τυχὸν συστεγάζονται.

3. Η ὥρα προσελεύσεως τῶν νηπίων ρυθμίζεται ἀνάλογα μὲ τὶς συνθήκες λειτουργίας τῶν Νηπιαγωγείων κάθε περιφερείας.

"Αρθρο 5.

"Εναρξη ίσχυός.

Η ίσχυς τοῦ παρόντος Προεδρικοῦ Διατάγματος ἀρχίζει ἀπὸ τὸ σχολικὸ ἔτος 1980-81.

Στὸν Υπουργὸ Εθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων, ἀναθέτομε τὴ δημοσίευση καὶ ἐκτέλεση τοῦ παρόντος Διατάγματος.

Αθῆναι, 22 Μαΐου 1980

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΚΑΡΑΜΑΝΗΣ

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΤΑΛΙΑΔΟΥΡΩΣ

(5) ΠΡΟΕΔΡΙΚΟΝ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 477

Περὶ ἐπεκτάσεως τοῦ χρόνου προστασίας τῶν ναυτικῶν ἐκ κινδύνων ἐξ ἀτυχημάτων.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

"Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν :

α) Τὰς διατάξεις τοῦ ἀριθμοῦ 14 παρ. 4Δ τοῦ Κωδικοποιημένου Νόμου 792/1978 (ΦΕΚ 220 Α-1978).

β) Τὴν γνώμην τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ ΝΑΤ διατυπωθεῖσαν κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς 2ας Νοεμβρίου 1978.

γ) Τὴν γνώμην τοῦ Συμβουλίου Εμπορικοῦ Ναυτικοῦ διατυπωθεῖσαν κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς 31ης Ιανουαρίου 1980.

δ) Τὴν ὑπ' ἀριθ. 382/1980 γνωμοδότησιν τοῦ Συμβουλίου τῆς Επικρατείας διατυπωθεῖσαν κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς 16ης Απριλίου 1980, προτάσει τοῦ ἐπὶ τῆς Εμπορικῆς Ναυτιλίας, Υπουργοῦ, ἀπερχασίαμεν :

"Αρθρον 1.

'Η ὑπὸ τοῦ ΝΑΤ παρεχομένη ἀσφαλιστικὴ προστασία τῶν κατὰ τὰς ἐκάστοτε διατάξεις ὑπαγομένων εἰς τὴν ἀσφάλισιν αὐτοῦ ναυτικῶν καλύπτει ἐφ' ἔχης καὶ τοὺς κινδύνους ἀνικανότητος καὶ θανάτου αὐτῶν ἐξ ἀτυχημάτων ἐπισυμβάντων ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ ταξειδίου μεταβάσεως πρὸς συνάντησιν τοῦ πλοίου μέχρι καὶ τῆς ἀναλήψεως ἐν τῷ πλοίῳ ὑπηρεσίας καὶ κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν των ἀπὸ τῆς ἀπολύσεως των καὶ ἐνάρξεως τοῦ ταξειδίου ἐπιστροφῆς μέχρι καὶ τῆς ἀφίξεως εἰς τὸν τόπον τῆς μονίμου κατοικίας των.

"Αρθρον 2.

Κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα τὸ δριζόμενον ὑπὸ τοῦ προγραμμένου ἀριθμοῦ, δο ναυτικὸς θεωρεῖται, μόνον διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ παρόντος Η.Δ., μέλος συγκεκροτημένου πληρούματος ἀνεξαρτήτως καταβολῆς διὰ τὸν χρόνον τοῦτον ἀσφαλιστικῶν εἰσφορῶν καὶ ἀπολαμβάνει τῆς ὑπὸ τῆς ἰσχυούσης νομοθεσίας περὶ ΝΑΤ προβλεπομένης ἀσφαλιστικῆς προστασίας ὑπὸ τὰς ἀκολούθους ἀποκλειστικῶς προποθέσεις :

α) Εὰν ἥρχισε τὸ ταξείδιον μεταβάσεως πρὸς συνάντησιν τοῦ πλοίου διὰ κυρίου ἢ βοηθητικοῦ μέσου μετά τὴν ὑπογραφὴν τῆς συμβάσεως ναυτικῆς ἐργασίας καὶ τὴν παρογήν δελτίου ναυτολογήσεως ὑπὸ τοῦ Γραφείου Εύρεσεως Ναυτικῆς Εργασίας (ΓΕΝΕ) Πειραιῶς ἢ ἔτερων Λιμενικῶν Αρχῶν.

β) Εὰν ἥρχισε τὸ ταξείδιον τῆς ἐπιστροφῆς πρὸς τὸν τόπον τῆς μονίμου κατοικίας του ἀμέσως μετά τὴν ἀπολύσεως τῶν συνηθιζούμενου ἢ συνήθως ἀκολουθουμένου κυρίου ἢ βοηθητικοῦ μέσου ἐπιστροφῆς.

γ) Ἐφ' ὅσον δὲν ἔλαβε χώραν ἀδικαιολόγητος ἐκτροπὴ τοῦ ἀπαίτουμένου καὶ συνήθως ἀκολουθουμένου δρομολογίου μεταβάσεως καὶ ἐπιστροφῆς ἢ ὑπάτιος καθυστέρησις.

"Αρθρον 3.

Δὲν καλύπτεται διὰ τοὺς κινδύνους ἀτυχημάτος κατὰ τὴν μετάβασιν 1) δο ναυτικὸς δο ποῖος ἀλιτῶν τὴν ἐξ τῆς συμβάσεως ναυτικῆς ἐργασίας ὑπογρέωσίν του, μεταβαίνει ἐξ ἰδίας πρωτοβουλίας εἰς ἔτερον λιμένα εἴτε πρὸς ναυτολόγησιν ἐπὶ ἔτερου πλοίου, εἴτε δι' οἰονδήποτε ἔτερον λόγον, 2) δο ναυτικὸς δο ποῖος ἀφιχθεῖς εἰς τὸν λιμένα κανονικοῦ προορισμοῦ του, ἀνενομίου αἰτίας δὲν μεταβαίνει ἀμελητὴ πρὸς ναυτολόγησιν ἐπὶ τοῦ μεθ' οὗ συνεβλήθη καὶ ἀνύγραφομένου εἰς τὴν οἰκείαν ἀδειαν τῆς Αρχῆς πλοίου.

Αρθρον 4.

Κατὰ τὰ λοιπά, ώς πρὸς τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ διὰ τοῦ παρόντος θεσπιζομένου δικαιώματος ἀπονομῆς συντάξεως, τὸν ὑπολογισμὸν αὐτῆς κ.λπ. ἵσχυον αἱ οἰκεῖαι περὶ συντάξιοδοτήσεως τῶν ναυτικῶν λόγῳ ἀτυχήματος γενικαὶ διατάξεις.

Εἰς τὸν Ἐπὶ τῆς Ἑμπορικῆς Ναυτιλίας Ὑπουργόν, ἀνατίθεμεν, τὴν δημοσίευσιν καὶ ἐκτέλεσιν τοῦ παρόντος Προεδρικοῦ Διατάγματος.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 20 Ματου 1980

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΚΑΡΑΜΑΝΗΣ

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΦΙΚΙΩΡΗΣ

ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ ΣΦΑΛΜΑΤΩΝ

(6)

Στὸ Πρ. Διάταγμα 327/1980 «περὶ μετατροπῆς κενῶν θέσεων ἐπικουρικῶν καθηγητῶν τῆς Κτηνιατρικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, εἰς τακτικὰς ἔδρας τῆς αὐτῆς Σχολῆς καὶ καθορισμοῦ τοῦ τίτλου καὶ τοῦ περιεχομένου αὐτῶν», ποὺ δημοσιεύθηκε στὸ Φ.Ε.Κ. 93/22.4.1980 (τ.Α') διορθώνεται ἡ παράγραφος 2 τοῦ ἄρθρου μόνου ἀπὸ τὸ ἐσφαλμένο:

2) «Τῆς ἔδρας Παθολογίας τῶν Βοοειδῶν καὶ Μαιευτικῆς (μετὰ παθολογίας τῶν χοίρων καὶ ὄρνιθοειδῶν) . . .»

Στὸ σωστό:

2) «Τῆς Ἐδρας Μαιευτικῆς τῶν ζώων καὶ Τεχνητῆς Σπερματεγχύσεως . . .».

('Απὸ τὸ 'Υπ. Εθν. Παιδείας καὶ Θρησ/των)